

Lausunto

29.05.2023

Asia: VN/335/2019

Vesilain tarkistaminen; työryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriölle

29.5.2023

Asia: VN/335/2019

WWF Suomen lausunto työryhmän muistiosta vesilain tarkistamiseksi

WWF kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

WWF teki jo vuonna 2017 yhdessä Suomen luonnonsuojeluliiton ja Suomen Vapaa-ajan-kalastajien Keskusjärjestön kanssa aloitteen vesilain muuttamiseksi. Silloin esitimme, että vaellusesteisiin ja niiden lupiin on voitava lisätä viranomaisen tarpeelliseksi katsomia ympäristövelvoitteita, jotta voimme pysäyttää vaelluskalalajien jatkuvan uhanalaistumisen ja osakantojen häviämisen ja kääntää suunnan kohti elinvoimaisia kantoja.

Aloitteeseen sisältyi pykäläehdotus, joka koski nyt lausunnolla olevan muistion ja lakiluonnoksen käsittelemää kalatalousvelvoitteen määräämistä. Oikeusministeriön työryhmän valmisteleva mietintö ja luonnos vesilain muutokseksi on tärkeä edistysaskel. Se tarjoaa viranomaisille mahdollisuuden EU:n yhteisen vesilainsäädännön parempaan täytäntöönpanoon, kunhan uusi hallitus vie hankkeen ripeästi maaliin.

Vesilain päivitys yhdistettynä vesivoimaloiden lupien systemaattiseen tarkastamiseen olisi isoimpia asioita luontokadon torjumiseksi mitä sisävesissämme on tehty. Paine muutokseen tulee kansainvälisistä velvoitteistamme, kuten YK:n biodiversiteettisopimuksesta ja EU:n vesilain-säädännöstä, mutta tässä näkyy myös pysyvä ajattelutavan muutos siinä, kuinka Suomessa arvotamme jokiamme. Ne nähdään nyt arvokkaimmillaan vapaana virtaavina.

Suomessa on vähintään 140 ja enimmillään yli 500 vesivoimalaa tai entistä vesivoimapaatoa, joiden vesiluvista täysin puuttuvat velvoitteet ympäristöä kohtaan, eli esimerkiksi velvollisuus järjestää kalojen esteetön kulku padon ohi.

Pääpiirteissään WWF on tyytyväinen mietinnön ja lakiehdotuksen sisältöön.

Suurin huolestamme on se, että kalatalousvelvoitteet eivät synny uuden lain myötä automaattisesti, vaan viranomaisen on haettava lupaviranomaiselta määräystä kalatalousvelvoitteen asettamiseksi. Kun laki toivottavasti ripeästi tulee uuden eduskunnan toimesta säädetyksi, lakimuutoksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää viranomaisilta aktiivista ja johdonmukaista toimintaa.

Laki perusteluineen jättää aikataulun nyt täysin viranomaisten harkittavaksi. Vähimmillään perusteluissa pitäisi todeta tavoite nopeasta ja systemaattisesta toiminnasta. Ehdotamme, että perustelujen kohtaan 4.1. lisätään viranomaisille suunnattu systemaattisuustavoite (lisäsehdotus merkitty).

Perustelujen kohta 4.1. 5. kappale:

”Lakiin ei esitetä sisällytettäväksi säännöksiä ajanjaksosta, jonka kuluessa kalatalousviranomaisen olisi huolehdittava nollavelvoitelaitoksia koskevat hakemukset vireille. Lisäys: Lakimuutoksen tarkoituksen toteutumisen kannalta on kuitenkin tärkeää, että viranomaiset ryhtyvät mahdollisimman nopeasti systemaattisiin toimiin. Myöskään laitosten keskinäisestä järjestyksestä ei esitetä säännöksiä. Nämä kysymykset jäisivät kalatalousviranomaisen harkittaviksi.”

Toinen perusteluissa täsmennettävä asia on selkeämmän energiantuotannollisen rajan kirjaaminen voimalaitokselle, jolla voi olla energiahuollollista merkitystä. Niin kuin perusteluissa jo lukee, kaikkein pienimpien laitosten merkitys yleiseltä kannalta on vähäinen. Sähkön saatavuus ei nykyaikana juurikaan ole paikallisen tuotannon varassa. Säädoskohtaisten perustelujen 21a§:n 10. kappaleessa ei tule esittää, että pelkästään yksityistä tarvetta palvelevilla laitoksilla olisi

energianhuollollistamerkitystä. Tarvitaan myös oletussääntö siitä, että alle 5 MW:n voimalalla ei ilman erityistä syytä voida katsoa olevan energianhuollollista merkitystä (poisto ja lisäysehdotus merkitty).

Säädöskohtaiset perustelut 21a§ 10. kappale:

”Määräyksen sisällöstä päätettäessä tulisi huomiota kiinnittää lisäksi vesivoimalaitoksen merkitykseen energiahuollon kannalta. Selvitysten mukaan lukumääräisesti suurin osa ehdotetun sääntelyn soveltamisalaan kuuluvista laitoksista ovat pieniä, nimellisteholtaan alle 0,1 MW:n laitoksia. Nimellisteholtaan 0,1-5 MW:n suuruisia laitoksia on 60 kpl ja yli 5 MW:n laitoksia on 5 kpl. Nollavelvoitelaitosten osuus Suomessa tuotetusta kokonaisenergiasta on vähäinen. Laitosten tuottama kokonaisenergian määrä ei kuitenkaan anna kattavaa kuvaa laitosten merkityksestä energiahuollon kannalta, sillä myös pienemmillä vesivoimalaitoksilla on merkitystä paikallisen sähkön saantivarmuuden kannalta. Erytisen merkittävässä asemassa sähköjärjestelmän tasapainottamisen kannalta ovat sellaiset voimalaitokset, joiden lupamääräykset ja vesistöolot mahdollistavat lyhytaikaissäännöstelyn. Kaikkein pienimpien laitosten merkitys yleiseltä kannalta on vähäinen [pois; mutta eräissä tilanteissa pienvesivoimalaitos saattaa tuottaa sähköä suoraan luonnollisen henkilön henkilökohtaiseen käyttöön tai liiketoiminnan harjoittamiseen]. Lisäys: Alle 5 MW:n voimalalla eli ei ilman erityistä syytä voida katsoa olevan energianhuollollista merkitystä.”

Maailman luonnon säätiö (WWF), Suomen Rahasto sr

Jari Luukkonen

Sampsa Vilhunen

Suojelujohtaja

Ohjelmajohtaja

Ojanen Raija
WWF Suomi